Eduskunta
Lakivaliokunta

HE 180/2017 vp

Sisäministeriön poliisiosaston asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle tieliikennelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle tieliikennelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Sisäministeriön poliisiosasto lausuu asiasta seuraavaa.

Liikennevirhemaksun käyttöönottaminen olisi periaatteellisesti erittäin merkittävä uudistus. Virhemaksun käyttöönottaminen on sisäministeriön näkemyksen mukaan erittäin kannatettavaa ja tulee osaltaan tehostamaan poliisin prosesseja sekä mahdollistamaan uuden tavan kehittää valvontaa. Olisi kuitenkin perusteltua, että tiettyjen pykälien perusteluissa arvioitaisiin, missä tyyppitapauksissa kyse olisi liikennevirhemaksulla käsiteltävä hallinnollinen maksu ja missä tapauksissa kyseessä olisi rikoslaissa (39/1889) määritelty liikenneturvallisuuden vaarantaminen. Esimerkiksi punaisen liikennevalon noudattamatta jättäminen on joka tapauksessa jossain vaiheessa selvästi liikenneturvallisuuden vaarantamista.

Tieliikennelainsäädäntö vaikuttaa keskeisellä tavalla kaikkien Suomessa olevien toimintaan. Lähes kaikki ovat joka päivä tienkäyttäjiä ja soveltavat tieliikennelainsäädäntöä. Vaikutus on siis tienkäyttäjiin merkittävä. Tämän vuoksi uudistuksen voimaantulon yhteyteen tulee liittää myös aktiivista viestintää. Tämänkaltainen kokonaisuudistus on aina mahdollisuus myös parantaa tienkäyttäjien tietämystä uudesta lainsäädännöstä. Tähän viestintään tulee sitouttaa laajasti liikenteen toimijoita ja siihen tulee varata resursseja. Myös poliisin osalta sääntömuutokset edellyttävät lähes koko poliisihallinnon laajaa koulutusta. Tämä tulee sitomaan merkittävästi henkilötyövuosia koulutukseen.

Esityksen vaikutukset poliisin toimintaan

Tieliikennelain kokonaisuudistuksella on suuri vaikutus poliisin työhön. Esityksen kappaleessa 4.3. on arvioitu hallinnollisen seuraamusjärjestelmän taloudellisia vaikutuksia niin tienkäyttäjiin kuin poliisin toimintaan. Sisäministeriön poliisiosaston arvion mukaan vaikutukset ovat kuvattu realistisesti. Poliisin osalta vaikutukset ovat kahdensuuntaisia. Poliisin työmäärä vähenisi arvion mukaan muun muassa pienien liikenneonnettomuuksien esitutkintapakon poistuessa. Tällä olisi suuri merkitys niin poliisin hälytystehtävien kuin esitutkinnan suorittamiseen. Hallinnollisen maksun käyttöönottaminen mahdollistaisi automaattisen liikennevalvonnan prosessin yksinkertaistamisen ja tämä puolestaan omalta osaltaan mahdollistaisi valvonnan tehokkaamman toteuttamisen. Toisaalta hallinnollisen seuraamusjärjestelmän käyttöönottaminen aiheuttaa myös työmäärän lisääntymistä, kun ensimmäisenä muutoksenhakukeinona otetaan käyttöön oikaisu. Myös hallintotuomioistuimeen käsittelyyn menevät asiat työllistäisivät poliisia. Ajokorttilakiin tehtävät muutokset vähentäisivät poliisin työmäärää jonkin verran ajo-oikeuspäätösten osalta.

Uudistus mahdollistaisi sisäministeriön näkemyksen mukaan poliisin valvontatyön kehittämisen ja tehostamisen. Tämä puolestaan parantaisi osaltaan liikenneturvallisuutta pitkällä aikavälillä ja aiheuttaisi yhteiskunnallisia kustannussäästöjä. Tieliikenteessä

Postiosoite:
Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoitteet:
Kirkkokatu 12
Helsinki

Puhelin:
Vaihde
0295 480 171
Faksi:
09 1604 4635

Virkasähköpostiosoite:
kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

kuolleet ja loukkaantuneet aiheuttavat merkittäviä yhteiskunnallisia menetyksiä useilla yhteiskunnan sektoreilla sekä merkittäviä kärsimyksiä niin tieliikenneonnettomuuksien osallisille kuin omaisille. Uudistus mahdollistaa poliisin työn tehokkuuden merkittävän lisäämisen yksinkertaistamalla prosesseja.

Vähäisten liikennevahinkojen tutkimatta jättäminen

Esityksen mukaan poliisilla ei olisi jatkossa velvoitetta tutkia vähäisiä liikennevahinkoja. Sen sijaan vähäistä vakavammat liikennevahingot tutkitaan lakimuutoksen jälkeenkin. Tällainen vähäinen liikennevahinko olisi esityksen perusteluiden mukaan esimerkiksi hiljaisella nopeudella tapahtuneesta ajoneuvojen peräänajosta tai koskettuksesta pysäköintialueella. Tällöin teko olisi tulkittavissa liikennerikkomuksen tasoiseksi teoksi, joka ei ole omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle.

Rikoslaissa (39/1889) olevat liikennerikokset kuten liikenneturvallisuuden vaarantaminen (RL 23:1) ja tärkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen (RL 23:2) tulisivat jatkossakin olemaan esitutkintavelvoitteen piirissä. Muutos koskisi siis varsin vähäisiä tekoja, jotka eivät ole omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle.

Rikosjutun ohessa selvitetään asianosaisten yksityisoikeudelliset vaatimukset, hallintoasioissa näin ei tehdä. Rikoksiin sovelletaan esitutkintapakkoa, hallinnollisten tekojen ollessa kyseessä tällaista tutkintapakkoa ei olisi. On huomioitava, että liikenneonnettomuuteen osallisella olisi edelleen mahdollisuus vaikuttaa liikennerikoksen tutkinnan käynnistymiseen. Esitutkintalain 3 luvun 1 §:n mukaan esitutkintaviranomaisen on viipymättä kirjatta ilmoitus, kun esitutkintaviranomaiselle ilmoitetaan rikos tai tapahtuma, jota ilmoittaja epäilee rikokseksi. Saman luvun 3 §:n mukaan esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty.

Lisäksi on todettava, että osa liikenneonnettomuuksista ei edes tule poliisin tietoon, vaan osalliset sopivat asian keskenään ja vakuutusyhtiö korvaa vahingot. Liikennevakuutuksesta korvattuja liikennevahinkoja oli vuonna 2016 yhteensä noin 100 000. Onnettomuustietoinstituutin tilastojen mukaan vakuutusyhtiöiden tietoon tulleista vahinkotyypeistä eniten vuonna 2016 tapahtui peruutusvahinkoja. Niitä osuus oli noin 31 prosenttia kaikista vahingoista. Pysäköintialueilla tapahtui kaikista vahingoista 44 prosenttia.

Hätäkeskusten välityksellä poliisille tulee vuosittain noin 60 000 tieliikenneonnettomuustehtävää. Näistä noin 25 000 on luokiteltu peltikolariksi tai suistumiseksi. Pieniä tieliikenneonnettomuuksia on noin 13 000 ja keskisuuria noin 1 500 kappaletta. Eläinonnettomuuksia on noin 11 000 kappaletta, onnettomuuden uhaksi tai muuksi on luokiteltu noin 10 000 hätäilmoitusta. Poliisihallitukselta saadun tiedon mukaan vuonna 2017 poliisin rikosilmoitusjärjestelmään kirjattiin vuonna 2017 noin 17 000 liikennevahinkoa. Nämä tiedot pitävät sisällään kaikki liikennevahingot vähäisistä henkivahinko-onnettomuuksiin.

Kommentit yksittäisistä esityksistä

1. Tieliikennelaki

<u>162 § Tienkäyttäjän yleiset rikkomukset</u>

Pykälässä viitataan 8 §:ssä ilmaistuun velvollisuuteen noudattaa poliisimiehen tai muun liikenteenohjaajan merkkejä. Tämä olisi siis liikennevirhemaksulla rangaistavaa. Esityksen 182 §:n 1 momentissa puolestaan todetaan, että ajoneuvo on poliisimiehen, rajavartiomiehen ja tullimiehen antamasta merkistä pysäytettävä. Tätä ei kuitenkaan esitetä liikennevirhemaksulla rangaistavaksi. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että myös 182 § huomioitaisiin tienkäyttäjän yleisenä rikkomuksena. Tai selkeästi muuten tuodaan esille, että 182 §:n 1 momentin rikkominen olisi lähtökohtaisesti liikenneturvallisuuden vaarantamista (RL 23:1).

162 §:n 1 momentin 1 § kohdassa viitataan 8 §:ssä tarkoitettuun liikenteenvalvojaan. Kuitenkin 8 §:ssä ei mainita liikenteenvalvojaa, vaan on mainittu poliisimies tai muu liikenteenohjaaja. Tämä kohta edellyttäisi sisäministeriön poliisiosaston näkemyksen mukaan tarkentamista.

16.02.2018

166 § Muut moottorikäyttöisen ajoneuvon ja raitiovaunun kuljettajan liikennesääntörikkomukset

Pykälän 1 momentin 13 kohdan mukaan 100 euron virhemaksu voitaisiin määrätä liikennevalon osoittaman velvollisuuden noudattamatta jättämisestä. Sisäministeriö poliisiosasto kiinnittää huomiota, että tämä on euromääräisesti alhainen huomioiden teon luonteen. Nykyisin Poliisihallituksen vahvistaman sakko-ohjeistuksen mukaan punaisen liikennevalon noudattamatta jättämisestä määrätään tilanteesta riippuen normaalipäiväsakkoina pienimmillään 8 päiväsakkoa liikenneturvallisuuden vaarantamisesta (RL 23:1). Liikennevalon osoittaman velvollisuuden noudattamisen osalta virhemaksun summaa tulisi sisäministeriön poliisiosaston näkemyksen mukaan korottaa ja perusteluissa arvioida, missä tilanteissa liikennevalon noudattamatta jättäminen on liikenneturvallisuuden vaarantamista.

167 § Henkilökohtaisen turvalaitteen käyttöä koskevat rikkomukset

Henkilökohtaisen turvalaitteen käytön laiminlyönnistä seuraisi esityksen mukaan 70 euron liikennevirhemaksu. Onnettomuustutkinnan raporttien mukaan turvalaitteiden käyttämättä jättäminen on kuitenkin yleistä kuolemaan johtaneissa onnettomuuksissa. Sisäministeriön poliisiosaston näkemyksen mukaan voisi olla perusteltua, että virhemaksu olisi tämän vuoksi esitettyä suurempi.

175 § Ajoneuvokohtaista liikennevirhemaksua koskevan päätöksen tiedoksianto

Pykälän 1 momentin mukaan ajoneuvokohtainen liikennevirhemaksu lähetetään tietyissä tilanteissa ajoneuvon käyttövastaavalle. Saatujen tietojen mukaan käyttövastaavia ei kuitenkaan ole merkitty kovinkaan laajasti oikeushenkilöiden ajoneuvojen osalta. Tulisikin varmistaa, että käyttövastaavat saataisiin merkittyä rekisteriin.

176 § Vastuu ajoneuvokohtaisesta liikennevirhemaksusta

Sisäministeriön poliisiosasto pitää perusteltuna tapaa, jolla ajoneuvokohtaisen liikennevirhemaksun vastuu kohdentuisi.

184 § Poikkeukset velvollisuudesta noudattaa liikennesääntöjä

Pykälän 1 momenttiin on koottua keskeisten turvallisuustehtäviä tekevien toimijoiden toimivaltuudet poiketa yleisistä säännöksistä. Sisäministeriö pitää hyvänä sitä, että nykyisellään varsin hajallaan olevat säännökset on koottu yhteen ja niitä on yksinkertaistettu. Turvallisuustoimijoiden tehtävät ovat monipuolisia ja onkin tärkeää, että säännöksistä voidaan poiketa tehtävän sitä edellyttäessä.

Yksittäisten säännösten luetteleminen on mahdotonta, koska tehtävissä voi joutua tehtävän luonteesta riippuen poikkeamaan käytännössä mistä tahansa liikennesäännöstä ja liikenteenohjauslaitteen osoittamasta. Tietyissä tehtävissä olevat voisivat siis poiketa liikennesäännöistä, liikenteen ohjauslaitteella osoitetusta määräyksestä, rajoituksesta tai kiellosta tai ajoneuvon käyttöä koskevista säännöksistä. Onkin tärkeää, että säännöksistä voisi poiketa erityistä varovaisuutta noudattaen ja tehtävän sitä edellyttäessä.

Kolmannessa momentissa esitetään, että poikkeussäännösten käyttäminen olisi mahdollista myös toisen valtion toimivaltaiselle virkamiehelle tai hälytysajoneuvon kuljettajalle. Tämä on tärkeä lisäys, koska rajatylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatylittävän rikollisuuden torjumiseksi tehdyn neuvoston päätöksen eräiden säännösten eräiden säännösten täytäntöönpanosta annettu laki esitetään kumottavaksi tässä yhteydessä. Sisäministeriön näkemyksen mukaan on tärkeää, että tarvittaessa Suomessa kansainvälistä yhteistyötä tekevien toimijoiden toimivaltuudet ovat riittävät tehtävien edellyttämällä tavalla. Sisäministeriön hallinnonalalla on useita kansainvälisiä ja EU-tason järjestelyitä, joita hyödyntäen poliisi-, pelastus- ja rajaturvallisuusviranomaiset voivat antaa ja vastaanottaa apua sisäistä turvallisuutta koskevien uhkien ja riskien torjunnassa ja hallinnassa.

Sisäministeriö esittää, että 3 momenttia muutettaisiin siten, että nyt momentissa mainitun "tehtävän" lisäksi mainittaisiin kansainvälisen avun vastaanottaminen. Kohta voisi olla muotoiltuna esimerkiksi seuraavasti: …, jos hän suorittaa Suomen alueella

tehtäviä *tai antaa kansainvälistä apua*, joista on valtioiden välillä sovittu tai erikseen säädetty.

194 § Voimaantulo

Lakimuutosten edellyttämiä tietojärjestelmämuutoksia ei ole mahdollista aloittaa ennen tietoa lain lopullisesta sisällöstä. Liikennevirhemaksun käyttöönottaminen edellyttää laajaa tietojärjestelmäuudistusta useisiin poliisin, Liikenteen turvallisuusviraston ja oikeushallinnon tietojärjestelmiin. Tietojärjestelmien muutostyön arvioidaan vievän useita vuosia. Tämän vuoksi siirtymäajan tulee olla riittävän pitkä, jotta tietojärjestelmämuutokset ja niiden vaatima koulutus saadaan toteutettua. Esitetty tieliikennelaki ei voi tulla voimaan, ennen kuin asian vaatimat tietojärjestelmämuutokset on tehty. Liikennevirhemaksuja ei voida määrätä, eikä niitä saada merkittyä hallinnollisen maksun saajien ajokorttitietojen yhteyteen ilman tietojärjestelmämuutoksia. Myös seuraamusten toimeenpano edellyttää tietojärjestelmien muutoksia.

Laki ajokorttilain muuttamisesta

Ajokorttilain 65 §:ää muutettaisiin tieliikennelain seuraamusjärjestelmän uudistamisen vuoksi. Sisäministeriön näkemyksen mukaan liikenneturvallisuuden kannalta on perusteltua, että liikennevirhemaksu edelleenkin vaikuttaisi toistuvina tekoina kuljettajan ajo-oikeuteen. Kuitenkin pienistä nopeusrajoituksista ei enää voisi määrätä ajokieltoa. Tämä on sisäministeriön näkemyksen mukaan perusteltua huomioiden automaattisen liikennevalvonnan kehittämisen.

Poliisitarkastaja Jari Pajunen